

Leto III



Uredništvo in uprava:
Ljubljana,
Novi trg št. 4/II

ZBOR

Štev. 1

Naročnina: letno Din 24.-
polletno „ 12.-
četrtletno „ 6.-
za inozemstvo letno „ 36.-
Izhaja vsak drugi četrtek

GLASILO JUGOSLOVANSKEGA LJUDSKEGA GIBANJA ZBOR

Mundus vult decipi, ergo decipiatur!

Svet hoče biti goljufan,
zato naj se goljufal!

Vedno in povsod smo zatrjevali, da mi nismo nikakršni fašisti. Drugi pa, ki jim je posnemanje tujega fašizma dejansko neprenehoma blodilo po glavi, so na silo hoteli, da bi bili ravno mi fašisti, oni pa nekakšni strašno navdušeni demokrati. Venomer so kričali: »Držite tatu!« in kazali s prstom na nas, pri tem pa so sami dosledno škilili na fašizem.

Ko pa že niso imeli kam, in ker ni nič tako skrito, da ne bi postalo očito, se je končno vendarle moralo pokazati, kje tiči v Jugoslaviji neznansko hrepenenje po posnemanju fašizma.

In glejte čudež! Tisti, ki so poprej na silo hoteli, da bi bili mi fašisti, čeprav smo se mi tega očitka stalno otepali, kriče sedaj: »Ljotić ni več fašist!«

Kdaj pa je Ljotić dejal, da je fašist? Kdaj je njegov Zbor trdil, da je fašističen?

Seveda ni fašističen. Saj nihče v Zboru tudi ni trdil, da je! Kaj pa še hočete! Ni bil, ko ste vi trdili, da je, niti je, ko sedaj trdite tudi sami, da — ni več.

Zakaj blagovolite sedaj naenkrat trditi ravno nasprotno od tistega, kar ste trdili poprej?

Mar se vam ne zdi, da se to pravi biti samega sebe po zobeh? Da se to pravi potegniti rep med noge? Da se to pravi polizati, kar ste izpljunili? Da se to pravi skesano priznati svojo zmoto ali laž? Pa bolj laž kot zmoto?

Nam vsem to lahko služi samo v zadoščenje. Naši namerni ali nenamerni obrekovalci priznavajo svojo pregreho! Zelo pohvalno!

Pa tudi smejeti se moramo, ko si v mislih predstavljamo začudene obraze navnežev, ki so prej slepo verjeli našim obrekovalcem, sedaj pa ne morejo verjeti svojim ušesom, ko poslušajo te iste obrekovalce, ki trde sedaj ravno nasprotno o Zboru kot prej, pa kar je najbolj zanimivo, tudi to pot — očitajoče!

Saj se jim mora zmešati, tem puhlim glavicam, purgarskim in drugim. Kako pa se naj še ti reveži spoznajo v tem labirintu menjajočih se laži!

Vsekakor: mundus vult decipi...

Netopirji

»Pol miš — pol tič.«

Zbornični svetnik gospod Ivan Avsenek je napisal v novoletni številki »Slovenca« pod naslovom »Po grebenih konjunktur« »zelo umestno in točno ugotovitev« — trdi »Trgovski list« z dne 3. t. m.

Da je to napisal gospod Avsenek kot upravni svetnik Narodne banke, bi bilo res vse zelo umestno in točno. Ker pa je to napisal kot svetnik zbornice za TOI, torej tudi za trgovino in celo za obrt, pa ni to nič kaj umestno, posebno pa se nam zdi neumestno, da to smatra za umestno — »Trgovski list«.

Gospoda Avseneka poznamo že iz nekoliko gospodarskih »razprav«, ki so seveda vse izšle v »Slovenec«. V vseh nastopa njihov pisec ne le kot domač gospodarski strokovnjak, temveč kar z viška skoraj kot svetovni strokovnjak.

Ce pa te »razprave« podrobneje preiščemo, najdemo v njih v pre mnogih temeljnih vprašanjih čisto nestrokovnjsko neprečiščene pojme, tako, da napravijo te »razprave« mnogo bolj vtis nič kaj preveč nadpovprečnih časopisnih reportaž kot pa stvarnih znanstvenih razprav.

Ne bomo tu ugibali iz kakšnih nagibov je postal g. Avsenek tako vnet pisec, pač pa si bomo podrobneje ogledali zadnji njegov članek in vsaj v njem postavili vsako stvar na svoje mesto.

G. Avsenek trdi v svojem članku, da se cepi svetovno gospodarstvo v dva dela. Prvi del da tvorijo one države, ki silijo iz prepričanja same v avtarkijo, drugi del pa one, ki se avtarkije sicer branijo, pa jo morajo vendar deloma uvajati.

Predvsem ta razdelitev ni točna. Kajti Anglija, ki se na videz prav krčevito brani avtarkije, je uvedla s svojimi dominijami vred od svoje gospodarske konference v Otavi dalje prav iz prepričanja zase čisto lepo avtarkijo. Tako lepo, da se je leta 1936, ko je kupila Anglija za bora dva in pol milijona dinarjev blaga v Jugoslaviji, dne 6. maja istega leta takoj oglašil v angleškem parlamentu lord Newton z ogorčenim vprašanjem, ali je res Anglija poklicana, da deli miloščino Jugoslaviji. In to je storil ne glede na to, da je Anglija napravila to »ogromno« kupčijo z nami samo zato, da odškoduje Jugoslavijo, katera je radi sankcij proti Italiji, ki jih je izvajala — Angliji na ljubo, izgubila celih 900 milijonov dinarjev!

Sicer pa pravi tisto, kar trdi g. Avsenek, po domače tako-le: svetovno gospodarstvo se cepi v dva dela. Prvi del si ureja svoje gospodarstvo sam, drugemu pa ga urejajo drugi.

Kaj mislite, kaj je bolje? — Posebno, če si malo ogledamo, kdo pravzaprav

predstavlja tisto slavno »svetovno gospodarstvo«. Kaj mislite, kakšno neki vesoljno človeštvo ga predstavlja? Borze, koncerni, trusti in karteli in mednarodne tolpe, ki se za njimi skrivajo, ali po domače žid, žid in zopet žid!

G. Avsenek sam prizna, da »gledamo z nekim strahom v leto 1938 in da nam ta strah povzroča tisto blago, ki je predmet borznih kupčij«. No, torej! Saj borze so vendar tisto slavno »svetovno gospodarstvo«, in g. Avsenek izgleda da spada tudi v tisto posebno vrsto gospodarstvenikov, ki smatra borze za merilo gospodarske delavnosti kakega naroda. Pritožuje se tudi, »da je proizvodnja še vedno zelo malo prilagodljiva porabi in da so zaloge bolj odvisne od občutkov kot od računov.«

Ali se ni g. Avseneku nikdar vsaj mimogrede zazdelo, da je tista preklicana avtarkija, tisto načrtno gospodarstvo ravno zato tu, da prilagodi proizvodnjo porabi, da napravi zaloge odvisne od računa, ne pa od slučaja in špekulacij, in da izloči iz borznih kupčij vse tisto blago, ki je življenjskega pomena za blagostanje vseh državljanov države? Ker je borzom in umazanemu židu blago takó delo, kakor tudi sadovi dela in sredstva za vrednotenje dela, torej tako poljski pridelki kakor tvorniški izdelki in denar, zato načrtno gospodarstvo izloča vse to iz židovskih krempljev, odpravlja malikovanje pred zlato valuto, regulira z organiziranjem domačega trga proizvodnjo, porabo, zaloge in cene. Vse pa zato, da bi se dosegel smoter: podreditve osebne koristi splošni.

G. Avsenek morda to slednje imenuje »avtarkično ideologijo«, pa se mu ta zdi nekam smešna. Zato mu bomo postregli z izreki dveh državljanov.

»Politične in gospodarske razmere naroda so samo zunanja slika narodovega notranjega duhovnega izživljanja,« pravi T. G. Masaryk l. 1881. v svojem spisu »Samomor, kot socialna pojava moderne civilizacije«.

»Razpad in preporod naroda nista odvisna od dobrega ali slabega gospodarskega programa, temveč od slabosti ali moči svetovnega nazora, ki je narodova last,« pravi A. Hitler l. 1935. v svoji knjigi »Mein Kampf«.

»Demokrat« Masaryk in »fašist« Hitler, torej oba enako, pa celo v razdobju od cellega pol stoletja smatrata gospodarstvo kot nekaj, kar je podrejeno splošnemu gledanju na svet, podrejeno družbenemu izživljanju. Gospodarstvo je po njunem enakem gledanju v službi višjih smotrov. Ono ni izločeno iz ostalih dogajanj, najmanj pa zamore biti regulator in vzročnik vseh

družbenih pojavov. To je tedaj nekaj čisto drugega kot uči klasična ekonomska veda, posebno pa kot uči marksizem in zgodovinski materializem. Ali se g. Avsenek klanja materialističnemu učenju?

Vse prej povedano velja seveda le tedaj, če je narodno gospodarstvo po Werner Sombartu »Bedarfsbedeckungswirtschaft« ne pa kakšno »Erwerbswirtschaft«, kakor je to v državah individualnega kapitalizma (zapadna Evropa) ali državnega kapitalizma (Rusija).

Ce napiše strankar kar na splošno, da je avtarkija trajna konjunktura za tisto malo manjšino, ki ji je politika naklonjena, in trajna kriza za tisto veliko večino, ki ne more priti med izbrane, potem je to čisto razumljivo. Če pa postavi g. Avsenek, ki si lasti sloves gospodarskega strokovnjaka, tako gorostasno splošno trditev, potem ni gospodarski, pač pa strankarski strokovnjak, ki mogoče s tem ravno v današnjih dneh svoji stranki niti ne bo napravil posebnega veselja.

Mar se g. Avseneku ne zdi, da bi moral gospodarski strokovnjak poznati vsaj kakšno diferenciacijo avtarkičnih stremljenj, če že nič drugega? Izgleda, da so za njega vsa taka stremljenja na svetu ista. Saj postavlja v isto vrsto celo trenutno stanje načrtnega gospodarstva tako v Rusiji kakor v Nemčiji in Italiji.

Res je, tudi g. dr. Milan Vidmar v svoji najnovejši knjigi »Med Evropo in Ameriko« ne vidi nobenega razločka med njimi, vendar pa se o vseh izraža enako povoljno. Pri tem pa gleda g. dr. Vidmar vse-mirje, tisočletja, pri čemer je stoletje preložen trenutek, in desetletje tisočinka sekunde, dočim govori g. Avsenek o vseh načrtnih gospodarstvih nepovoljno, pri tem pa gleda samo naš planet v sedanosti, omejen prostorno in časovno in vidi danes celó že dokončne faze gospodarske avtarkije. Poleg tega govori prvi kot gospodarski teoretik-fizik, medtem ko govori drugi kot praktični gospodarstvenik. Kot takemu pa mu ne bi smelo biti isto »Erwerbswirtschaft« in »Bedarfsbedeckungswirtschaft«.

Ce mu je pridobivanje za dobiček isto kot pridobivanje za kritje potreb domačega konsumenta, potem seveda nima smisla govoriti o načrtnem gospodarstvu, ker je potem prav tako dobro tudi sedanje svobodno gospodarstvo — kapitalizem, ki je pridobivanje posameznika za dobiček, kakor je sovjetsko načrtno gospodarstvo pridobivanje države za dobiček, brez ozira na to, če velika večina državljanov poleg tega od gladi pogine ali ne.

Ce je kdo slep in gluha za take diametralne razlike, potem mu je življenje res podobno življenju netopirjev, ki — po članku g. Avseneka — prhutajo med svetlobo in temo, se zaletavajo na levo in desno. Nič čudnega, če so jim potem po besedah istega g. Avseneka tudi »gospodarski pogledi nemirni, omahujoči, megleni in še prepagodni sami sebi nasprotujoči«. Takim tudi prav radi verjamemo, če snamejo od nekdaj trditev, da je sedanja kriza — ponehala, niso si pa niti ob njenem dozdennem koncu na jasnem, odkod je prav za prav prišla. Mogoče, da je ponehala ta kriza v gospodarstvih, ki ne silijo v avtarkijo, za tisto malo manjšino, ki ji je politika naklonjena, za tisto veliko večino, ki ne more priti med izbrane, pa kriza prav v njej — čemer ni ponehala, — čeprav tega g. Avsenek ne vidi.

In prav z ozirom na tisto veliko večino so nam Zborašem pred očmi besede Friedricha Lista, ki se glase: »Največjo produktivno moč bo imel tisti narod, ki bo v mejah svojega ozemlja do najvišje popolnosti razvil produktivne sile v vseh panogah in čegar ozemlje in proizvodnja sta dovolj velika, da lahko obkribita svoje industrijsko prebivalstvo s potrebno hrano in sirovinami.«

Mi smelo trdimo, da ima Jugoslavija bolj kot vse druge evropske države prav vse pogoje za to, da zadobi največjo produktivno moč, ker ima na svojem ozemlju dovolj hrane vsaj za dvakrat tako veliko število prebivalcev, kot jih ima danes in sirovin za vse panoge industrije, vemo pa

tudi to, da po besedah Ludvika Pragera, »Bog Adamu in Evi takrat, ko ju je izgnal iz raja, ni najprej ustanovil hipotekarne banke, da bi lahko začela z delom.« Vemo torej, da je delo tisto, ki ustvarja kapitale, ne pa kapital dela, da je torej jalov izgovor, da pri nas ne moremo delati, ker ni denarja. Ravno zato, ker ni denarja, moramo delati, da ga bo!

»Nova doba sluti, da mora biti toliko denarja, kolikor ga delo potrebuje, ne pa toliko dela, kolikor ga denar potrebuje,« pravi g. dr. Vidmar v prej omenjeni svoji knjigi.

Seveda mora kreditna politika nehati biti dividendna politika zasebnikov in se mora prilagoditi gospodarskim potrebam celote. Emisijski denarni zavod mora n. pr. poleg blagovnih menic sprejemati tudi zadolžnice in druge vrednostne papirje in na podlagi istih izdajati bankovce in avtonomna denarna sredstva. Predominanten značaj pripada žiralnemu denarju. Sicer so pa blagajniški zapiski že nekaj začetek tega.

»Navidezno se bore vse civilizirane države le zaradi svoje varnosti za gospodarsko neodvisnost od sosedov. Avtarkija je pa v resnici odsev nove vloge denarja. Avtarkija je potrebna novemu poseganju denarja v človeško gospodarstvo,« pravi zopet dr. Vidmar v isti knjigi.

Skratka, če načrtnega gospodarstva še nikjer na svetu ne bi bilo, bi ga morali uvesti mi prvi prav radi Jugoslavije in pomanjkanja lastnih kapitalov v njej.

Ali je g. Avsenek že kedaj razmišljeval, kaj se dela leto za letom z našim žitom? Ali ve, da smo poleg vseh tisočev in tisočev glav ovac v pridobivanju volne daleč za Albanijo? Ali ve, kako stojimo z domačo svilo, ko tuje uvažamo vsako leto več? Ali ve, kako je z bombažem v južni Srbiji? Kako je z lanom? Kako je z našo bakreno rudo, čije rafinerija zaposluje 100 tisoč delavcev — v Angliji? Kako naš bauksit zaposluje 100 tisoč topilniških delavcev — v Nemčiji? Kako izvažamo svojo železno rudo, uvažamo pa dokončne izdelke iz naše lastne rude tudi po 16 krat višji ceni? Kako uvažamo poleg vse naše 1600 km dolge morske obale morsko sol iz — Grčije? Ali ve, kako iščejo pri nas petrolej ljudje, ki imajo velik interes, da ga pri nas ne najdejo? Ali ne misli, da bi se razni Trepča-Mines, Mines de Bor itd. mogli imenovati kar po domače rudniki v Trepči in Boru? Ali ve, kako je s temeljnimi kamni za naše rafinerije in topilnice? Ali ve, koliko brezposelnih imamo v državi?

Skratka, ali ve, da naša tekstilna industrija ne ve, kaj početi z domačimi tekstilnimi sirovinami, sirovine pa ne, kaj s svojo »domačo« industrijo? Ali ve, da izvažamo poljske pridelke, posebno žitarice s stalno izgubo? In slednjič, ali ve, da smo ne samo zvesto obdržali karakteristiko gospodarskega stanja prave kolonije, ki je v tem, da izvažamo sirovine in uvažamo te iste v predelanem stanju, ampak da smo z izmoggavanjem našega delovnega ljudstva v industriji, ki je tujčeva last, samo še izpopolnili to karakteristiko?

Ali je g. Avsenek čital v »Trgovskem listu« uvodnik z dne 7. t. m. pod naslovom: »Ne cenimo svojih sirovin?« Kako spravlja g. Avsenek in sam »Trgovski list« v sklad ta odlični uvodnik ter »zelo umestno in točne ugotovitve« v članku »Po grebenih konjunktur«?

Ali mislita, da naš narod ne bo smatral za potrebno, da si pridobi višji življenjski standard, da bo zadovoljen z gospodarsko odvisnostjo od inozemstva, da ne bo čutil dovolj moči in podjetnosti v sebi, da si sam začne ustvarjati svojo gospodarsko neodvisnost, — kakor hitro ga bomo Zboraši vsepovsod seznanili z »avtarkično ideologijo«, ki naj tudi tisto veliko večino našega naroda trajno reši krize, s tem, da bo morala tista mala manjšina podrediti svoje osebne koristi splošnim?

Mi smo prepričani, da bo!

Netopirji pa naj še naprej prhutajo med svetlobo in temo. Samo za »Trgovski list« bo bolje, če jim pri tem ne bo sledil...

T. Š.

Ne cenimo svojih surovin

Iz »Trgovskega lista« z dne 7. t. m. posnemamo uvodnik pod gornjim naslovom, ki se glasi:

»Zadnji vzrok vseh velikih mednarodnih konfliktov je boj za surovine. Kdo bo gospodar nafte, železa, kavčuka, bakra itd., to je zadnji vzrok vseh mednarodnih konfliktov v zadnjih desetletjih in s tem je dovolj jasno povedano, kako velikanski pomen imajo surovine za gospodarski napredek slehernega naroda. Moremo tudi reči, da se vsi narodi važnosti surovin zavedajo, le mi se njih važnosti ne zavedamo. Menda po onem starem pregovoru, da začne ceniti človek kakšno stvar šele takrat, kadar jo je že izgubil. Mi smo dejansko tudi res že na tem, da bomo izgubili svoje surovine, ker postajajo te iz dne v dan vedno bolj last tujcev in tujih družb. V tem je najbrže tudi vzrok, da se v zadnjem času vedno bolj oglašajo glasovi, ki zahtevajo, da posvetimo svojim surovinam vedno večjo pozornost. Med temi glasovi je pač najpomembnejše opozorilo, ki ga je napisal general **Vojin Maksimović**, inspektor državne obrambe, v listu »Ratnik«.

Ves njegov članek je en sam klic: **Nashe rudno bogastvo najprej za nas!** Iz nobene prazne sentimentalnosti ni nastal ta klic, temveč na podlagi lastnega preudaraka moža, ki ve, kaj potrebuje državna obramba in ki ve, kakšne velike važnosti so surovine v primeru vojne. Na teh argumentih je tudi zgrajen cel članek.

V svojem članku naglašja general Maksimović, da bo prihodnja vojna totalitarna, da bo segala na vsa področja in da bo v njej pripadla odločilna vloga tehniki, ki pa potrebuje surovine. Mi imamo velika ležišča surovin ter bi mogli z ozirom na svoje rudno bogastvo mirno gledati v bodočnost. Toda naše rudno bogastvo mi racionalno ne izkoriščamo. Zlasti je velika naša napaka, da izvažamo v tujino rude, namesto da bi sami rude predelovali v kovine. Nato konstatira general Maksimović, da bi morala biti naša proizvodnja železa najmanj petkrat večja. Druga nujnost je, da začnemo sami proizvajati koks. Sedaj izdajamo za tuji koks po 80 milijonov din na leto. Nkako se ne sme več dovoliti, da bi šla naša železna ruda nepredelana v svet.

Glede bakra je gen. Maksimović mnenja, da borska družba neusmiljeno izkorišča borske rudnike. Proizvodnja bakra v Boru je treba zmanjšati. More se sicer dogoditi, da bodo ti rudniki v par desetletjih izčrpani. In kaj potem? Rešitev bi bila, če bi se borski rudniki **nacionalizirali**, ker samo tako se more preprečiti »Raubbau« v njih. General Maksimović razpravlja nato tudi o izkoriščanju vseh drugih rud ter navaja razne nedostatke našega izkoriščanja. Zlasti opozarja, da je kovina bodočnosti aluminij, in da zato ne gre, da bi se

smel izvažati boksit tudi za slepo ceno v tujino.

Nadalje opozarja na možnost, da sami pridobivamo nafto. Če tuje družbe ponujajo kapital za izkoriščanje naših ležišč nafte, če dobe potem oni koncesijo, je v tem dokaz, da morajo biti pri nas ležišča nafte. Sicer pa bi mogli pridobivati bencin iz skriljevca, pa tudi na sintetični način iz nafte. Iz našega lignita bi poleg tega mogli poleg bencina pridobivati tudi toguol, ki je izhodna surovina za prirejanje razstreliva trotil.

Pa še na druge naše surovine opozarja gen. Maksimović, vedno pa s temeljno mislijo, da mora biti naše rudno bogastvo najprej za nas!

Zato tudi predlaga, da mora biti osnovno načelo za vse predpise naše rudarske zakonodaje določba čl. 106 ustave, da so vse rude v državi last države, ne pa onega, čigar je zemljišče. Država bi morala biti lastnica vsaj 51% vseh delnic in deležev vseh rudarskih in topilniških podjetij v državi, ki so važna za državno obrambo. Pravica proučevanja in preiskovanja ležišč se mora ločiti od pravice izkoriščanja teh ležišč, ker se s tem preprečuje, da bi se ležišča izkoriščala. Končno zahteva gen. Maksimović, da se rudarske koncesije ne bi smele dajati na 50 let, temveč samo na 25–30 let.

Samo veseli nas, da je tudi v vojaške kroge prodrlo spoznanje, da sedanje gospodarjenje z našimi naravnimi zakladi ni pravilno. Že celo pa je čudno, kadar dajemo posebne privilegije tujim družbam zato, da kar neusmiljeno izkoriščajo naše rudnike, dočim uvažajo v svojih rudnikih doma najbolj varčno proizvodnjo. Mi vodimo svojo rudarsko politiko z vzorno lahkomišelnostjo, drugi pa s tem bolj tehtno preudarno razumnostjo. Seveda ostaja zato glavni dobiček drugim.

Če je najbolj prava pot, da država sama postane lastnik rudnikov, o tem zelo dvomimo, ker pač naš upravni aparat ni na tej višini, da bi znal res dobro gospodariti. Mnogo bolje bi bilo, če bi država pospeševala nastanek domačih rudarskih družb in za prva leta tem družbam tudi garantirala primerno obrestovanje. Da bi domačega kapitala za take družbe ne bilo dovolj, pač ni mogoče trdit z ozirom na milijarde, ki leže brezplodno v državnih denarnih zavodih.

Vsekakor pa je razveseljivo, da se začena posvečati pravilna in zdrava pažnja našim rudnim bogastvom, in sicer še v času, ko ta vendar še niso popolnoma v tujih rokah. Je to res že izpametovanje v zadnjem hipu?

S temi besedami konča »Trgovski list« svoj članek, mi pa smo ga dopolnili še s člankom »Netopirji«, ki kaže, da to izpametovanje še ni nastopilo povsod in vedno...

Kmetič in krti

Bili so nekoč lepi časi, ko so še vsa živa bitja ljudje in živali, živeli složno in prijateljsko podpirali stremeljenja svojih bližnjih. Tedaj je živel kmetič, kateremu je bilo največje veselje njivica za lišo.

Ker pa se je svetu predobro godilo, je začel postajati hudoben, kot je še dandanes. In tako se je zgodilo, da se je na kmetovi njivici zaredil mrčes, ki mu je povzročal ogromno škodo. Ogrci, bramorji in razni drugi hrošči, ki so prej jedli le, kolikor so potrebovali, so v svoji objestnosti grozili, da bodo njivico popolnoma uničili. Kmet jih je ugonabljal na vse načine in pri tem uničil tudi mnogo plemenitih rastlin, na katere je bil tako ponosen na svoji njivici.

Tedaj se ga je usmilil Bog in poslal na njegovo njivico družino krtov, ki naj bi iztrebila mrčes. Krti so takrat živeli kot druge živali na površju zemlje. Lotili so se dela in začeli sistematično čistiti njivo. Kmet pa je v svoji nespameti mislil, da so to novi škodljivci in jih je preganjal še bolj kot mrčes.

Tedaj je najumnejši in najbolj izkušeni krt sklical vse tovariše v zbor in dejal: »Bratje krti! Gospod nas je poslal, da očistimo zemljo škodljivcev, nespameten kmet pa nas zalezuje in pobija. Govorite, bratje! Ali hočemo varovati svoje dragocene kožuške in prepustimo zemljo usodi, ali pa ostanemo zvesti svoji nalogi, se skrijemo pod zemljo in nadaljujemo od tam svoje težko delo?« In zbor krtov je odgovoril: »Gremo v podzemlje!«

In storili so tako. In glej, kaj so videli? Našli so izvor vsega zla tu, pod zemljo! Lepi hrošči, ki so jih krti na površju zemlje še smatrali za njen okras, so tu imeli svoj pravi obraz. Imeli so obliko ostudnih črvov, ki so imeli pod zemljo zveze tudi s sosednjimi njivami, odkoder so dobivali pomoč in ojačenja v boju zoper gospodarja zemlje. Zdaj šele so krti spoznali vso kmetovo zmotu. Pobijal je nje in tudi posamezne manj nevarne škodljivce, glavna zalega pa je ostala na varnem, na skrivaj grizla korenine in se ni prikazala na beli dan. Tedaj šele pa so krti spoznali tudi svoje pravo poslanstvo. Pričeli so uničevati tam pod zemljo hrošče vseh barv: rdeče, črne, zelene, pa tudi take, ki vlečejo na modro. In glej, njiva si je opomogla ter zopet bujno uspevala. Kmet pa je v svoji nespameti modroval: »Pregnal sem krti in njiva je zopet taka kot nekaj. Treba je znati prijeti na pravem koncu!«

Ker pa so krti pri izrivanju krtin slučajno izruvali tudi kako salato, je postal kmet zopet besen: »Pred temi škodljivci še vedno ni miru!« in ubogi krti niso imeli miru niti pod zemljo.

Toda prišel bo dan, ko bo tudi krtom zasijalo sonce, ko bo tudi najbolj nespameten kmetič izprevidel, da njihovi lepi kožuški niso ustvarjeni za bivanje pod zemljo. Spoznal bo tudi on njihovo božje poslanstvo, katero so izvrševali vztrajno, neumorno in neustrašno kljub vsemu preganjanju tudi pod zemljo, vedno pomneč

tisto vzvišeno poslanstvo, ki pri dosegu smotra ne pozna nobenih zaprek.

Še so kmetovalci, ki smatrajo krti za svoje škodljivce, toda prišel bo čas, ko se bodo vsi prepričali, da so jim krti — do brotniki.

Tedaj pa krtom ne bo več treba riti pod zemljo, ker jo bo že znal zemljedelec sam preorati globoko in očistiti tudi pod površjem.

Krtom pa bo zopet posijalo sonce...

A. M.

Židje in Rumunija

Kakor pri vsaki stvari, tako so se tudi glede zadnjih dogodkov v Rumuniji naši slavni liberalci in klerikalci razdelili na dve stranki. Eni so za novo vlado, drugi proti. Če pa bi bili tisti drugi za, bi bili prvi proti.

Tisti, ki so strašno navdušeni radi protizidovskih ukrepov nove vlade, gledajo sicer čisto mirno žide pri sebi doma, ampak navdušeni so za take ukrepe — drugod zato, ker njihovi nasprotniki ne kažejo nobenega navdušenja za te ukrepe — drugod.

Nas pa zanima, kakor znano, ta čifutska zalega iz prepričanja, zato smo si pobljže ogledali, kako je z njo v Rumuniji.

Pa smo izvedeli zelo zanimive stvarčice. Ta golazen se je začela naseljevati v Rumuniji po l. 1648., ko jo je hetman Bogdan Hmielnicki izgnal iz Ukrajine.

Toda širiti se je začela kot kuga šele v 19. stoletju. Tako je bilo l. 1844. 55.000 židov v Rumuniji, l. 1854. pa že 160.000 in to število se je do l. 1868. povzpelo že na 300.000!!

Da pa ne bo kdo mislil, da so to kugo odkrili šele v zadnjem času, mogoče pod vplivom kakšnega hitlerizma, povemo našim purgarjem, komsaloncem in drugim, da je že l. 1868. izdalo 31 članov zakonodavne zbornice protizidovski manifest, v katerem so že tedaj čisto jasno pokazali, da pravilno pojmujejo nevarnost židovske kuge.

Kratka vsebina manifesta je sledeča: Rumunijo je poplavila sovražna rasa. Židje so se čisto nebrzdano posvetili oduštvu in zastrupljanju ljudstva z alkoholom. Tisoče in tisoče ljudi so spravili na beraško palico. Povsod so zasejali seme uničevanja in razkrajanja. Doba židovskega blagostanja je zgrajena na dobi korupcije. Židje so država v državi, ker jim je prilagoditev domačemu ljudstvu prepovedana po njihovi veri. Manifest naglašja, da ni dal povod za njega kakšna slep antisemitizem, temveč organski odpor stanov proti židom, ki razkrajajo zaščitni sistem naroda — stanove.

Ali niso ti moške že tedaj govorili tako, kakor govori danes Zbor? Ali niso z najnovejšimi dogodki doživeli samo zmago organskega odpora stanov proti njihovi razkrajajoči kislini — židovskemu duhu in vsem drugem, kar je s tem v zvezi? Ali jim torej nimamo nič zavidati? Pa še kako! Od besed so prešli na — dejanja...

Dragi čitaleci

Ali je prav, da prejemaš list zastoni, da izrabljaš trud in duševno delo svojega bližnjega, kajti vzdrževanje lista stane mnogo truda in dela. Vsi naši sodrujnik delajo poleg svoje redne službe v svojem prostem času, brez vsake nagrade. Ali je prav, da jim ne vrneš niti tistega, kar so iz svojega žepa dali za tiskanje in druge stroške za list, samo da bi razširili idejo, ki edina lahko reši naš narod? Prav je, da si vsaj ob novem letu izprašaš svoje vest s tema dvema vprašanjima, pa da si jo olajšaš s tem, da kupiš na pošti za 25 par položnico poštne hranilnice, napišeš na vse tri njene dele, na pobotnico, sporočilo in temeljnico znesek, ki nam ga dolguješ, pod to številko našega ček. računa 10.509, pod to pa ime lastnika čekovnega računa: Ljubljanska kreditna banka — »Zbor«, Ljubljana. Na pobotnico izpišeš znesek še z besedami, na sporočilo in temeljnico pa svoj naslov (vplačnika) in čisto spodaj na obe slednji še datum.

Po tej položnici predaš na pošti dolgujoči znesek in plačaš za poštino 50 par, pa ti bo vest čista, nam pa zagotovljeno izdajanje lista za to leto.

Če pa tega ne storiš, potem se ne pri- tožuj, če ti ustavimo list in povprašamo kako drugače, kaj je z naročnino.

Uprava lista.

Pavovo perie

»Slovenec« prinaša dne 13. t. m. pod naslovom »Nismo pod varuštvo« uvodnik, katerega zadnjo polovico priobčujemo radi izredne značilnosti dobesedno:

»Sovjetski režim že dvajset let tlači in mrevvari rusko ljudstvo, preganja Ukrajince, ki jih je veliko več kot je Židov na vsem svetu, je uničil georgijsko republiko in pravkar pod najzlobnejše izmišljenimi pretvezami zopet pošilja verne pravoslavce v trumali umirati v sibirski delovne tabore ali pa naravnost na morišče, samo zato, ker verujejo v Boga in v večnost. Ali smo kdaj slišali, da bi toli pobožna angleška in ameriška demokracija pri sovjetski vladi proti temu vložili v imenu človečanskih načel protest ali da bi bila vlada francoske ljudske fronte, ki se toliko ponaša s svojimi svobodoljubnimi principi v prid vseh ljudstev na zemlji, pri prijateljskem režimu v Kremlju posredovala za zatiranje in preganjanje sloje v Rusiji? In kaj bi rekli v Angliji, če bi se zastopnik naše tuje države oglašil v senzemaški palači, da v imenu humanitete, samoopredelitve narodov in osnovnih ljudskih svoboščin protestira zoper to, da tuja država v Palestini v prid židovskim priseljencem, ki domačine ženejo na boben in se polasčajo njihove zemlje in prirodnih bogastev, kroti ogromno arabsko večino domačega prebivalstva z letalskimi bombami, tanki in mitraljezi? Ali če bi kdo v Parizu »odločno in slovesno« napravil uraden korak, ker zapirajo pristaše desnice, medtem ko komunisti smejo oboroževati in vežbati svoje napadalne rdeče milice? Ali če bi se drznili kak evropski diplomat v beli hiši v Washingtonu opomniti vlado severne ameriške Unije, da naj svojim črncem dejansko dá vse tiste pravice in tisto dostojanstvo, ki jim pripada kot ljudem in državljanom?

Seveda ne bo nihče tega storil, ker bi tako zvane velike demokracije z največjim ogorčenjem odklonile tako intervencijo, ki jih žali, krši mednarodnopravne principe in običaje in pomeni poseg v njihovo suvereniteto. Velike demokracije pa to smejo, ker očitno stoje na stališču, da kar veliki sme, mali ne sme ali, quod licet Jovi, non licet bovi. Noben državnik ali uradni politik ter reprezentant tudi ne sme javno kritizirati francoske »demokracije«, v kateri, kakor znano, ne vlada ljudstvo, ampak nekaj advokatskih in veleednarnih klik v družbi z generalnimi tajniki rdečih strokovnih zvez, ali pa angleško »demokracijo«, o kateri Cherterton v svoji knjigi o Dickensu pravi, da se od tistih časov, ko je Dickens živel in se za ljudske pravice boril, ni bistveno nič spremenila in da je »bedak« tisti, ki veruje, da se je Anglija resnično obnovila, postala demokratična država in se osvobodila korupcije, pač pa londonski parlament slejkoprej obstoja prvič iz zastopnikov, ki vedo, da so mesta v vladi in njeni upravi dobra korita, drugi od takih, ki vedo, da so razne veleoficijne izjave gola sleparija in tretjič od takih, ki sploh nič ne vedo, pa se vseeno dobro imajo. Nekaj bo tu pesniško pretiranega, veliko pa je res, ker ve vsak, ki je količkar pogledal za kulise te demokracije. Toda tega se nihče ne sme dotikati, če noče, da nastane velik škandal, pač pa je smel vrhovni predstavnik neke take velike demokracije nedavno v svojem radio-govoru dati Evropi lekcije, kakšno vladavino naj si njeni narodi izbirajo. Tukaj nekaj ni v redu in smemo po pravičnem govoriti o dvojni morali, ki enemu dovoljuje, da sme vse, kar hoče in kar mu konvenira, naj bo tudi proti najosnovnejšim mednarodnim načelom, drugi pa naj se celo na svoje mpodročju, kjer mu mednarodno pravo priznava popolno neodvisnost in suvereniteto, pokori volji svojih velikih varuhov in nadzornikov... Najbolj zgorenen dokaz velike hinavščine, ki jo v tem oziru »velike demokracije« uganjajo, je Egipt, kjer je mladi kralj Faruk, ki je v Londonu zelo dobro zapisan, čez noč na fašističen način odstavil parlamentarno večinsko narodno vlado zato, ker se ne strinja z njegovo anglofilsko politiko, pa noben liberalni in marksistični list, ki sicer toliko branijo demokracijo in se zaganjajo v fašizem, ni našel besedice, da bi državni udar kralja Faruka zigosal. Takoj pa ves ta tisk zavpije, če kje stopijo na prste Židom ali pa ne delajo politike, kakršna bi bila po godu zapadnim »demokracijam« in gospodu Litvinovu.

Proti temu se je treba odločno upreti. Države Podonavja in Balkana, kakor tudi vzhodne države niso več vazalne države ali pa kakšne kolonije in pod zaščito stoječa ozemlja. Tudi Rumunija ne. »Male države« si bodo svojo usodo krojile same in se bodo vladale tako, kakor same hočejo in bodo tudi same izvojevale in izravnale svoje notranje borbe in napetosti. Noben blok veli-

kih držav, naj se imenuje demokratičen ali avtoritaren, jim ne bo narekoval svoje ideologije, notranjega ustroja in smernic, nihče, pa naj bo naš zunanje-politični zaveznik ali pa naš nasprotnik. Veseli nas, da je ves romunski narod solidarno in odločno postavil po robu tuji intervenciji v lastne zadeve, ker je to dokaz, da se na jugu in vzhodu Evrope zavedamo, da smo državljani svobodnih držav, ki ne bomo trpeli nobenega varuštva in nadzorstva. V svoji hiši smo gospodarji mile.

Originali in falsifikati

»Jutro«, »Slovenec« in njegov popoldanski repek poročajo dne 11. t. m. o izstopu »Jugoslovanske akcije« iz »Zbora«. Njihova poročila moramo popraviti v toliko, da je sicer »Zbor« svoj čas res nastal z združenjem pripadnikov več sorodnih gibanj v državi, nikakor pa ne s kolektivnim pristopanjem kakršnihkoli celih formacij v novo enotno formacijo.

Tako so tudi mnogi člani »Jugoslovanske akcije« vstopili kot posamezniki v »Zbor«, dočim je ostalo še precej njenih članov izven njega, ki niso nikdar stopili vanj.

Kakor je znano, pa so nedavno trije od tistih članov »Zbora«, ki so prišli iz »Jugoslovanske akcije«, izključeni iz »Zbora«. Njim sta se takoj pridružila s svojim izstopom iz »Zbora« še dva taka člana, sedaj pa še dr. Korenić.

Ta šestorica je zbrala dne 9. t. m. na sestanku v Zagrebu tiste člane »Jugoslovanske akcije«, ki sploh nikdar niti vstopili niso v »Zbor«, pa »naravno« niso mogli niti izstopiti iz njega. Dejansko so izstopili iz »Zbora«, kakor rečeno, vsega trije gosposdije, ki so svoječasno iz »Jugoslovanske akcije« vstopili v »Zbor«, tako, da so bili zbrani v Zagrebu: trije iz »Zbora« izključeni, trije iz »Zbora« izstopivši člani in 31 takih, ki jih v »Zboru« sploh nikdar ni bilo med vsemi pa le 11 članov prejšnjega centralnega odbora JA.

Gospodi okrog »Slovenca« in njegovega popoldanskega repka pa je seveda bolj konveniralo, da je iz 37 posameznikov naredila 37 delegatov, kajti delegirani lahko predstavljajo tudi kakšno strašno veliko število oseb, pa celo organizacij, ki za njim stoje. Tudi ji je bolj konveniralo, da napravi videz, kakor da je JA vstopila svoj čas kar kolektivno v »Zbor«, da bi sedaj lahko napisala, da je takó tudi izstopila iz njega, dočim je v resnici ogromna večina prejšnjih najodličnejših članov JA slej ko prej z dušo in telesom v »Zboru«, s predsednikom tov. Ljotićem na čelu. Pa ne samo to, temveč so ravno najodličnejši prejšnji

predstavniki JA največ pripomogli k izključitvi tiste slavne trojice. Slednjič pripomnimo, da so bili vabljeni v Zagreb tudi naši tovariši, prejšnji predstavniki JA iz Dravske banovine, ki so sedaj v »Zboru«, da pa se temu vabilu tako odtod kakor od drugod ni nihče odzval.

Po pisanju »Slovenca« in repka pa se tudi vidi, — kar je zelo značilno, — komu dela veselje akcija kameleonske trojice Jović-Perić-Gregorić, ki naj bi se po njegovih pobožnih željah množila kar z deljenjem kot morske alge, — pa se ne...

Dol pri Hrastniku

Dolski prenapetež. Pritožil se je 9 letni deček S. F. iz Dola, da je dobil klofuto od brezposelnega mesarskega pomočnika O. J. tako zvanega »Slovenskega fanta«, radi tega, ker je žvižgal pesem sokolskih legij »Le naprej!« Potrebno bi bilo, da sokolsko društvo na Dolu ukrene potrebne korake proti temu zagrizencu, da si v bodoče ne dovoli več kaj sličnega. Kako izgleda, da ravno on lahko stalno »fučka« pesem pokolnega »Orla«, a naša deca ne bi smela žvižgati pesem sokolskih legij.

Zato deca, brez strahu »Le naprej!« za sokolskim praporom.

M. P.:

Vtisi o kulturnem življenju v Franciji

Pred par meseci sem napisal v »Zboru« članek o političnem življenju v Franciji. V tem članku pa hočem podati nekaj vtisov o kulturnem in socialnem življenju v Franciji.

Naši »demokrati« kaj radi postavljajo za vzgled idealne države Francijo, toda le malokateri izmed njih Francijo tudi zares pozna. Res je, da v Franciji vlada velika svoboda za vsakega posameznika (ki jo pa sedanji režim tudi že omejuje), toda ali je ta svoboda za Francoze kot celoto tudi koristna, je pa zelo dvomljivo. Kljub temu, da velja Francija za tako socialno urejeno državo, je še v njej veliko število aristokratov, ki živijo brezdelno po svojih gradovih in veleposestvih. Ta aristokracija živi v popolnoma zaključenem krogu, tako da ostali »navadni zemljani« sploh ne pridejo v stik z njimi. Še vedno se prirejajo ogromne plesne prireditve, od katerih letošnji pariški »Bal directoire« sigurno v sijaju in razkošju v ničemer ni zastajal za bali kakšnega Ludvika XV. V Franciji vlada še vedno velika razlika med delavci, meščani in aristokrati.

Najslabša stran Francozov je njihovo moralno življenje. Prostituci-

cija sigurno nikjer drugod ne cvete tako kot ravno v Franciji. Mladina se že v zgodnji mladosti pokvarja in zavaja na kriva pota. V Francijo prihaja iz kolonij zelo veliko število črncev, ki se tam tudi naseljujejo. Tako so v bližini Marsella že nastala cela zamorska naselja, kar silno slabo vpliva na moralno.

Šolstvo v Franciji ni na visoki stopnji. Na splošno je slabše kot pri nas. Gimnazije, ki se delijo v državne (lycée) in v privatne (collège) imajo samo 7 razredov. Vsi predmeti razen matematike se slabše poučujejo kot pri nas. Posebno veliki ignoranti so Francozi v znanju geografije in tujih jezikov. Nihče, kdor sam tega ni videl, mi ne bi verjel, kaj vse sem tam doživel!

Delavstvo in njegovi zagovorniki

Dvoje vrst so ti zagovorniki.

Prvi nimajo z delavskim stanom ničesar skupnega, pač pa se pojavijo odnekod pri vsakem meznem gibanju in prepričujejo delavstvo, da lahko živi za par dinarjev na uro delavec in njegova družina. Pri tem seveda zamolčijo, za koliko ur na dan bi njihovemu žolodcu zadostovala vsa tista dnevna mezda, ne da bi se jim pri tem sploh kaj spahovalo. Redko kdaj se najde med njimi kateri, ki bi se vsaj skušal z resno voljo poglobiti v delavčevo dušo in razumeti njegov položaj. Navadno taki na druge načine dopovejo delavstvu, da se mora pokoriti kapitalu.

Drugi zagovorniki so sicer delavskega stanu, vendar pa so »organizirani«. Organizirani so seveda v strogo strokovnih organizacijah, o katerih pa že vrabci na strehah čivkajo, čegavo orodje so posamezne. Vsaka si je sramežljivo izbrala kakšno politično stranko za svojo zaščitnico. Pa ji naenkrat visoka zaščitnica »sve-tuje« stvari, da delavci sicer odpirajo oči in usta na stečaj, ko poslušajo »nasvete«, potem pa upognejo hrbet pred politično »umnostjo« zaščitnice, ki jo sicer nikakor ne dojamajo, pač pa vedo, da je delavstvu v škodo. Pa, kaj hočeš! Za »program« treba tudi kaj »žrtvovati«! Ne more kdorkoli razumeti učene taktike strank! Tako mora biti, pa pika! Bo že vodstvo vedelo, ki je razgovarjalo z zaščitniki. Ti pa »disciplinirano« poslušaj.

Le, če si Zboraš, boš govoril, ne glede na neugodnosti, ki te čakajo. Govoril boš, da treba kapital podrediti koristim celote. Ne boš upil: »Dol kapital«, pač pa: »Dol kapitalizem in njegovi hlapci«, ki se najdejo, žal, tudi v delavskih vrstah. Med organiziranimi »voditelji« pa še posebno. Res, včasih, kakor rečeno, tudi nevede, ker

ne vedo, da so stranke dekle kapitala in le del gospodarskega sistema, ki se imenuje kapitalizem.

Zato boš povedal, da so Zboraši enako proti svobodnemu kapitalizmu in proti strankam, pa za združeno stanovsko načrtno gospodarstvo in stanovsko zastopstvo, pri katerem bo delavstvo zastopano enotno kot stan, ne pa razkropljeno po strankah, ki jih potem nikakor ne zastopajo, temveč jih rabijo le za glasovalno živino.

Industrijski.

Iz glavnega tajništva Zbora

je izdano sledeče sporočilo za tisk:

Na seji centralnega odbora »Jugoslovanske akcije«, dne 9. t. m. v Zagrebu, sploh ni mogel biti sprejet noben pravo-močen sklep, ker je bila seja s strani večine njegovih članov bojkotirana.

Od 35 članov centralnega odbora se je udeležilo seje vsega 11, pa po tem takem ni bilo potrebnega kvoruma sploh za nikakršen sklep. Poleg tega pa je 18 članov po svojem pooblaščenju protokolarno izjavilo, da se ne strinja s sklepi te seje.

Zato je poročilo o nekakšnem izstopu »Jugoslovanske akcije« iz Zbora najnavadnejša mistifikacija in zavajanje javnosti.

VSEM TOVARIŠEM BRATOM PRAVO-SLAVNE VERE ŽELIMO ZMAGONOSNO NOVO LETO!

Odgovor obrekovalcem

Kot najbolj zgovoren odgovor na naj-novejše napade nasprotnikov na našega predsednika tov. Ljotića, je prejela uprava lista sledeče prostovoljne prispevke za tisk:

Košnik Stanko, Kranj, 100 Din; dr. Madiraca Spas., Jesenovac, 100 Din; dr. Demšar Drago, Kranj, 50 Din; dr. Kandare Fr., Ljubljana, 50 Din; Kokolj Ivan, Trbovlje, 36 Din; Benedik Gabrijel, Bled, 30 Din; Brčon Jože, Trbovlje, 24 Din; dr. Triller Mirko, Radovljica, 20 Din; Resnik Joško, Maribor, 20 Din; dr. Mazek Ivan, Litija, 20 Din; Brinovec Janko, Trbovlje, 20 Din; Matič Egidij, Žirovnica, 10 Din; Verbič Iv., Ljubljana, 10 Din; Stare Anton, Bled, 10 Din; Ternovec Franc, Trbovlje, 10 Din; Marin Ivan, Trbovlje, 10 Din.

Uprava se tovariško zahvaljuje darovalcem in prosi še vse druge prijatelje, da slede gornjemu primeru tovariške požrtvovalnosti, če že nikakor ne drugače, pa vsaj s tem, da bodo kot naročniki poravnali dolžno naročnino za list. Kajti priznati moramo, da je med njimi tudi še mnogo takih, ki niso storili niti tega.

Uprava lista.

Ruski boljševiški prevrat pred 20 leti

(Nadaljevanje.)

Zakaj ti izobraženi ljudje tako govorijo? Oni hvalijo sovjetski sistem samo zato, ker se bojijo za svoj dnevni obrok hrane, ker trepetajo pred »črezvračno komisijo« (čeka — izredna komisija), pred hišnimi preiskavami in ustrelitvami. Zato klečeplazijo pred vsakim članom komunistične stranke, pred vsakim rdečim gardistom in hlinijo svojo privrženost novemu režimu. V tako blato nizkotnosti in surovosti so potisnili boljševiki rusko ljudstvo!

Kakšni ljudje pa so ti komunisti? To so poleg upornih mornarjev, Litvancev, Kitajcev vsi člani »čেকে«, nadalje rdeči gojenci vojnih šol in osebe, ki so bile v službi notranje varnosti. Komunisti so povsod. Oni so najzvestejši služabniki sovjetske oblasti. Glavno besedo pa so vedno imeli židje, ki z »gojimi«, t. j. nežidi niso imeli nobenega usmiljenja.

»Ruska federativna socialistična sovjetska republika« prav za prav sploh ni bila nikaka republika. Lenin je vrnil Rusijo v že davno minule dobe njene zgodovine in organiziral nekako zvezo držav, katero je dičila pravljica preprostost in enostavnost. Na čelu je stal on sam z vso pravico nad življenjem in smrtjo, s pooblastilom, da sme tvegati najvratolomnejše skoke v svojih ukrepih in delati, kar hoče. Pod njim je bila uslužbena in pokorna svojat, cela armada ubogljivih kronikov in denunciantov. Tako je bila zgrajena državna zgradba te federativne sovjetske republike, kateri so se inozemske velesile čudile in katero so upoštevale. Da pa bi to državno ureditev ohranili, da bi z usmrčitvami v masah in s kazenskimi

ekspedicijami dušil upore in ukrotil nepokorneže — za to je potreboval Lenin svoje komuniste. Pri tem je bila označba »komunist« samo prazna firma, za katero so se skrivali sami lopovi in zločinci, beraški proletarci, roparji in potepuhi.

Nekateri so bili ljudje, ki so bili ali izpuščeni, ali pa so pobegli iz težkih ječ, v katere so bili obsojeni zaradi ropov ali umorov. Le-tem se je seveda tako novo življenje silno dopadlo. Zavedali so se svoje krivde in pa da bi v normalnih časih ne mogli uteči kazni. Zato so z veseljem pozdravili novo oblast, ki jim je dala svobodo, odpuščanje grehov in jim njihovo zločinsko preteklost celo štela v dobro — ki jim je dala pa tudi moč, da se krvavo maščujejo nad svojimi sodniki in nad zasovraženo človeško družbo.

Dalje so bili med njimi ljudje, katerim se že od mladosti dalje ni ničesar posrečilo, slabiči brez volje in načrtov, živčno onemogli brodolomei. V urejeni državi bi niti gimnazije ne mogli dokončati, temveč bi se morali potikati kot pisarniški pisarji ali mali poštarji v pozabljenih provincialnih gnezdih. To bi bilo pusto, enolično in revno življenje. Kot komunisti pa so igrali pomembno vlogo in so smeli sami poveljevati. Tudi njim se je zdel sovjetski sistem pravi čudež in zato se niso bali nobene podlosti, da bi ga obdržali in okrepili. Vedeli so dobro, da ne znajo drugega kot ovajati in lagati. Tako so tvorili oni sloj, ki je komunistom višje kategorije prinašal vesti, kaj misli in govori preprosti človek ali rdeči vojak. Na hitro so absolutirali vojaške šole in si zavarovali s tem poleg državne oskrbe tudi razmeroma veselo življenje v rdečih polkih. Tam sicer niso dobili vina, pač pa dovolj ko-

kaina, morfija in žensk. Mogli so se naslajati na prelitih krvi in vzdihih žrtv v temnih ječah in kletah čeke, na mukah ob mučnicah in na krikih starcev, žen in otrok. Vse to je opajalo in mešalo že tako dovolj slabo pamet teh ljudi. Mladina obeh spolov je dajala dotok novih sil za »črezvračno komisijo«, ona je silila v rabeljsko službo, nastopala na ljudskih zborovanjih s histeričnimi govori, pisala članke in verze za sovjetske časopise, zasmehovala Boga in cerkev in skrbela za splošno in stalno reklamo za Sovjetsko oblast, poveljujoč do neba sama sebe. Sovjeti pa se na mladino niso dosti ozirali. Za najmanjši sum izdaje je že sledila smrtna kazen. Veliki ljudje pri krmilu države so imenovali to za njimi drvečo mladino bedno svojat, vendar so jo gojili dalje v prepričanju, da bo s svojim divjim ognjem kmalu prerasla in zadušila vse ostanke prejšnjega zdravja in pozitivnosti.

Tretja vrsta komunistov pa je bila nasprotno drugim taka, da je vrhovna državna oblast morala z njimi resno računati. To so bili resnično »prepričani«. V ruskem ljudstvu je vedno živel čisto poseben tip ljudi, tip večnega potepuha brez domovine in okolja, kot jih je tako mojstrsko znal opisati Maksim Gorki, ki je bil sam tak človek. Ti ljudje so bili telesno krepki, izvežbani v vseh vrstah nenaravnosti, brez občutka za moje in tvoje in so delali že carizmu velike skrbi. Njihov potovalni revir je bilo Povolžje in obale Črnega in Kaspijskega morja. Tu so delali nekaj dni kot težaki in nosači, potem pa so zopet popivali cele tedne po beznicah. Ozračje ob rekah in morjih jih je svežilo, pesek na obrežjih jim je bil postelja. Občutka strahu niso poznali; bili so — kot pravi ljudstvo — z vsemi mažami namazani. Med njimi so

bili ljudje z bujno fantazijo in velikopoteznim humorjem, ki pa je bil pomešan z mnogo cinizma. Človeško življenje niso cenili kdo ve kako visoko, bolj so cenili svojega bližnjega posest; v laganju pa so bili veliki mojstri. V 17. stoletju bi se bili prav gotovo pridružili drznim tolpam kosaškega hetmana Stenke Razina (junaka ruskih narodnih pesmi) ter bi širili strah in trepet po stepah od Astrahana do Perzije. V manj romantičnem 20. stoletju so romali v carske policijske zapore kot pravi proletarski potepuhi.

Za te ljudi so bile obljube Lenina pravo razodetje. Že v prvem trenutku so popolnoma razumeli ves ogromen pomen diktature proletariata zanje in se proglasili sami za diktatorje. Postalni so orodje, katero je potreboval Lenin za razbitje Rusije. Ti beraški proletarski potepuhi (bodisi v pravem ali prenešenem pomenu) so se potikali po vseh pokrajinah svete Rusije, v vseh plasteh družbe, celo v najvišjih. Iz njihovih vrst so izšli resnični oblastniki sovjetske republike, razni vsemogočni »komisarji« in vidnejši predstavniki čeke itd. Oni so se požvižgali na vse, bodisi, da so nosili frak, ali pa v novi republiki tako moderno french-bluzo, bodisi da so parirali francosko in angleško — izza vsega je bila vidna njihova potepuška narava. Čim bolj izobraženi so bili, tem večje so bile njihove zahteve in sovražstvo do ljudi. V času pred Leninovo pojavitvijo so se znali skrivati svoje instinkte. Vsi so jih smatrali za nihiliste ter se jim v družbi ogibali in se jih celo bali; v mnogih namreč je poleg bahaštva bila tudi močna volja. V urejenih razmerah stare države so se izživljali večinoma v zabavljanju čez državo in vero; s tem pa so prinašali v družbo tisti nevreden in nizkoten ton samozasmehovanja in postavili

Misli po novem letu

Leto za letom mineva, čas hiti, na vseh poljih javnega življenja sam napredek, narodi zrejo z velikimi upi v bližnjo bodočnost.

Ob vstopu v novo leto se vprašamo mi Zboraši, komu v korist vse to? Ali osrečuje ta napredek delovno ljudstvo? Odgovorimo si lahko mirne duše: »Res, ta napredek je le v korist »gornjih« tisočev, dočim ljudski milijoni robotajo na račun tega napredka za sramotno mezdo, drugi milijoni zopet pa stoje prekrižanih rok, ker jim je »napredek« vzel možnost pridružiti se tovarišem-robotom. Tako pridemo do zaključka, da nosi napredek blagostanje gornjim tisočem, istočasno pa upropišča milijone ljudstva, teptanega naroda.

Sodobnost je polna malikovanja, bolj ko sploh kedaj vlada sedaj svet? »Zlato tele«, kateremu se klanja in pokorava vse; sodobnost je rodila nove pojme in podčrtala stare, na eni strani kapital, izmозgavanje — na drugi proletarijat, brezposelnost. Kljub vsemu kričanju o demokraciji so danes malo poznani pojmi humanitete — človečanstva prav tam, kjer se največ kriči o demokraciji. Brezobzirno vlada kapital, ki je rodil brezprimeren egoizem, v oblasti kapitala je vse, vera, nacionalizem, gospodarstvo itd.

Narod predstavlja kapital s svojimi predstavniki...

Nič ne pomaga, da naš dobri, delovni narod energično odklanja tako zastopstvo, in če ta narod spregovori jasno, pošteno besedo, mu ti »postavljeni« zastopniki mašijo usta, da bi svet ne zvedel resnice, njegove prave voditelje preganjajo in zapirajo kot zločince najslabšega kova, ustvarjajo lažne slike in potvarjajo njihova poštena hotenja.

Vprašamo se še, koliko takih »naprednih« let bomo praznovali? Kdaj bo nehala to sramotno pasje življenje? Zavedamo se predobro, da bo tem težji obračun, čim dalje se bodo uporabljale take metode.

Da ta obračun pride, zato jamči naša poštena nacionalna socialna ideja, ki gre kljub velikim oviram po dolgi trnjevi a zmagoviti poti nevstrašeno naprej.

Gradimo pokret na pravih narodnih temeljih — stopamo z novo idejo, z novimi poštenimi ljudmi na novo pot, na pot socialne pravičnosti in gospodarske prosperitete jugoslovanskega naroda.

Mi se zavedamo, da so socialni in ekonomski problemi naše kraljevine tisti, ki prvi zahtevajo rešitve, dočim se mnogi tega še ne zavedajo. To pa iz razloga, ker bazira njihova miselnost na egoizmu in materializmu, na teh temeljih pa ni mogoče zgraditi zdrave, močne države.

Obenem se zavedamo, da je treba delovati z isto nujnostjo kot na gospodarsko-socialnem polju tudi na polju preporoda današnjega človeka, ki bo moral imeti poleg razuma tudi dušo. Liberalno demokratiški sistem je šel v svoji civilizaciji preko kulture, s tem pa je upropastil narode.

Zato bo nudila država Zbora najširšim slojem naroda prosto pot do smotrene izobrazbe in s tem bo dosežen cilj, ki ga današnji čas zahteva, to je ljudska **kultura naroda**.

Kultura naroda se ne meri po številu strankarskih voditeljev (ki terorizirajo nižje plasti naroda), temveč po izobrazbi, socialnem čutu in življenjskem standartu celotnega naroda.

Torej, ne k propasti, temveč k vstajenju vodi naša pot, ne k restavraciji starega, temveč k ustvaritvi nove nacionalno-socialne Jugoslavije.

Naš narod ima pred seboj še bodočnost, zlato bodočnost, ker ga še ni popolnoma uničil strup propadajoče liberalne demokracije. Prepojen z novo, oživljajočo stanovsko idejo, bo šel z velikim elanom in mogočno silo novi, srečnejši bodočnosti, novim, srečnejšim časom naproti.

Življenje je v večnem presnavljanju. Z vero v pravično zmago moramo nadaljevati pot, pot k novi stanovski Jugoslaviji.

K. F.

Ali še živijo Slovenci na Gosposvetskem polju?

Tupatam se bere v slovenskem tisku, da na Gosposvetskem polju ni več Slovencev, da so Slovenci tod že popolnoma izumrli. Tako so poročali razni obiskovalci Gosposvete. Toda to ni točno. Res da je Gosposveta sama že najbolj pomemena. A po vaseh okrog Gosposvete slovenščina še ni izumrla. Do l. 1918. je bila v Gosposveti še vsako nedeljo tudi slovenska pridiga poleg nemške, in sicer skozi vse leto, tudi pozimi, ko ni bilo nobenih romarjev. Te pridige so bile za Slovence domačine v gosposvetki župniji. Od tedaj bo kmalu minulo 20 let. V 20 letih pa narodni jezik nikjer ne propade popolnoma. Če je bilo torej l. 1918. še toliko Slovencev v gosposvetki župniji, da je bila za nje v cerkvi vsako nedeljo slovenska pridiga, je jasno, da mora biti tudi še danes kaj Slovencev v tej župniji.

V oni dobi se je na Koroškem izvršil važen preobrat. Škofijstvo se je postavilo na stališče, da na slovenskih ali napol slovenskih župnijah more pastirovati tudi nemški duhovnik. Tako je mnogo sloven-

skih ali napol slovenskih župnij tedaj dobilo nemške duhovnike, ki so odpravili slovenski jezik iz cerkve. Tako se je zgodilo tudi v Gosposveti. V Gosposveto je tedaj prišel nemški duhovnik, ki je odpravil slovensko pridigo. Podobno kakor se je zgodilo v Timenici na Celovski ravnini, v Št. Lipšu ob Krki, v Grabštanju, v Žrelcu pri Celovcu, v Št. Jakobu pri Celovcu, v Vetrinju pri Celovcu itd.

Še živijo Slovenci na Gosposvetskem polju. Hodil sem po Gosposvetskem polju in sem slišal ljudi slovensko govoriti. Tako sem šel skozi vas »Rosendorf«. Kako se imenuje ta vas slovenski? Slišal sem priletno ženo, ki je z mladim fantom govorila slovensko. Bilo je v vasi »Posau«. Vprašal sem kmečko ženo po slovensko, odkod to ime. Odgovorila mi je lepo slovensko, da ne ve.

Korotanec.

Legija koroških borcev

Legija koroških borcev namerava s sodelovanjem Zveze Maistrovih borcev, Združenja vojnih prostovoljcev — borcev za osvoboditev severnih krajev kraljevine Jugoslavije v Zagrebu in nekaterih oddelčnih osebnostih ob 20 letnici zasedbe Celovca in Gospe Svete izdati s slikami opremljeno spominsko knjigo o bojih na severni meji od Podkloštra do madžarske meje. Da ne bi bila snov nezadostno obdelana, je potrebno zbrati čim več podatkov, doživljajev in spominov na to razgibano dobo naše zgodovine. Zato vabimo vse, ki so se borili ali kakorkoli delovali za Koroško, Štajersko, Prekmurje ali Medjimurje, da opišejo svoje delo, boje in doživljaje. Pravtako kakor daljši, so dobrodošli tudi krajši sestavki. Žrtvujte v ta namen le nekaj zimskih večerov. Ni vse malenkost, kar morda smatrate za malenkost! Ali ni ohranitev spomina, na ta prizadevanja bodočim rodovom naša narodna dolžnost? Ali naj zanamci brez potrebe motre tudi to dobo skozi motna očala našega nasprotnika? — Ker bo zahtevalo urejevanje mnogo časa, prosimo, da se tega prepotrebne dela lotite čimprej! — Natančnejša pojasnila daje glavni odbor Legije koroških borcev v Ljubljani, Pred Škofijo 18, kamor izvolite poslati tudi svoj prispevek.

Iz Hrasnika

Pred tedni je »Delavska Politika« prinesla sledeče poročilo: Steklarjem preti nevarnost. In to radi tega, ker se steklarska industrija namerava preseliti iz Hrasnika v Zemun. Vzrok je baje prevelika davčna obremenitev.

kriki. Odkod se je vzela grozna moč ubijalcev — odkod taka porazna slabost žrtev?

Medtem je življenje teklo naprej. Še neprizadete rodbine so posedale z znanca na večer okrog samovarjev. Šalili so se, igrali na kitaro in popevali — posebno mladina. Če je zaropotal po ulici težki tovorni ali oklopni avtomobil in so se zaslišali strelji, so malo prislunili. Nekdo je morda brezbrizno omenil, da »zopet streljajo« in da je danes zopet toliko in toliko oficirjev in buržujev namenjenih za ustrelitev. Nato so zopet zapeli — ko da se ni nič zgodilo.

Čudna je bila ta inteligenca. Obrazi so bili bolestiti in bleđi, toda življenje, čeprav razbito s skrbjo za hrano in obleko, se jih je oklepalo z vso silo — da niso že več čutili, ako je smrt udarila v njihovo neposredno bližino. Čehov je napisal izrek rokodelca: »Če zajca dolgo tepeš, se nauči celo vžigalice prižigati in če mačko stalno biješ, bo jedla celo kumare...« Da, v Rusiji so dosegli, da so ljudje prekosili zajce in mačke! Toda to so bili vendar ljudje, pravi, živi ljudje!

Značilno je bilo tudi rusko sovjetsko časopisje: »Izvestija«, »Pravda«, »Krasni (= rdeči) soldat«, »Krasnaja gazeta«. Edini znani pisec je bil M. Gorki, ki je splošno pisal proti boljševikom, pozneje pa je »presedlal«. Kmalu so ga izpodrinili močnejši in brezobzirnejši pisci nove smeri v ozadje. Spretni in nad vse cinčni Lunarski je v družbi dvomljive madame Kolontajev prevzel vlogo zastrupljenca doraščajoče mladine.

Prejšnjo rusko literaturo in poezijo so boljševiki sovražili. V novi njihovi beletristiki in v zbirkah sovjetskih pesmi ni bilo niti bogatih misli, niti ritma. Vse je bilo le

Kakor se vidi, se je šele sedaj pisec spomnil nevarnosti za steklarje in celo hrastniško dolino, takrat, ko je pa sedanjí tako zvani delavski in socialno čuteči občinski odbor za Hrastnik-Dol, nalagal visoke takse na les, železo itd., s katerim je bila steklarna zelo prizadeta, pa pisec ni pisal o nevarnosti, temveč »udri po kapitalistu«!

Ne bomo zagovarjali kapitaliste ali mora se priznati kolikim družinam nudi hrastniška steklarna vsakdanji kruh. Kdo bo pa pri slučajni preselitvi steklarne nudil zaposlitev tistim, ki bi ostali brezposelni? Mogoče občinski odbor? Ne! Kdo pa?

NEKATERIM SE SKORO BREZ DELA KUPICI IMETJE, DRUGI PA OB TEZKEM DELU KOMAJ ZIVE.

Vezani letniki »Zbora«

Uprava lista se je odločila, da oba letnika časopisa »Zbor«, l. 1936-37 uveže v lično knjigo velikosti časopisa in opremi s kazalom po tvarini člankov, kot n. pr.: Načrtno gospodarstvo, Stanovsko zastopstvo, Razdolžitve stanov, Denarstvo, Mezdje in plače, itd., obenem pa bo v kazalu tudi naznačeno, na katero točko našega programa se posamezna tvarina nanaša.

Vsakemu lastniku knjige bo torej omogočeno, da na podlagi tega kazala najde snov za ideološko predavanje, govor, članek in podobno, kakor tudi, da na ta način najde ideološko pravičen odgovor na vsa pereča vprašanja današnjega dne, na katera vsa, brez izjeme, daje odgovor naša ideologija, in na katera vsa je že odgovorjeno tekom obeh minulih let v našem listu.

Knjiga bo torej lahko služila naravnost kot učna knjiga za vse tiste tovariše, ki so si stavili v dolžnost širiti našo misel med ljudstvo. Pa tudi sleherni, ki še ne pozna naše ideologije, bo našel v njej vsa potrebna pojasnila.

Knjiga bo izdana v omejenem številu, t. j. izdanih bo samo toliko knjig, kolikor se bo predhodno do 1. februarja t. l. prijavilo reflektantov na njo, vendar pa v mejah možnosti, ker je zaloga mala in jo bodo dobili vsi čisto po vrsti, kakor jo bodo naročali, dokler ne poide.

Cena bo odvisna od števila reflektantov in bo stala trdo v platno vezana največ 75 Din. Pri zadostnem številu reflektantov pa se bo cena primerno znižala.

Vsi tisti, ki to prepotrebno knjigo žele nabaviti, naj se prijavijo čim prej z dopisnico upravi, najpozneje pa do 1. februarja t. l.

Uprava lista.

novo modo cinične kritike in lenobe, ki sta vedno bolj izpodirvali občutek rodoljublja iz javnosti. Takih tipov, od Sanina in Oblomova do junakov Gorkega i. dr. je v Rusiji mrgolelo. Pod Leninom pa so zavohali ti ljudje sveže ozračje. Saj je sam Lenin nosil v sebi sledove takega potepuštva, čeprav le-to pri njem, zaradi neklih na zunaj močno poudarjenih »idealnih« socialističnih nazorov ni tako padlo v oči. Pri njegovih sodelavcih pa takih idealnih nazorov ni bilo. Ljudski komisar za zunanje zadeve Čičerin, visoko izobraženi Krasin, ošabni Litvinov, hrabri Vorovski in zviti Kopp — vsi so bili sovjetske veličine s sumljivo burno potepuško preteklostjo. Znali so lagati, varati in se povrh še norčevati iz nalaganih in prevaranih. Inpram vladam Anglije in Italije so prekoračili vse meje dostojnosti, toda Lloyd George in gosposki grof Sforza sta jih trpela, ker je za njimi stal »svetovni proletarijat«. Oni pa so ropali med ruskim ljudstvom in nabrali toliko zlata, da so kupovali veliki tisk vsega sveta.

Njihov cilj je bila svetovna revolucija, triumf proletariata in upostavitve vladavine potepuške klike, kateri so sami pripadali. To pa ne iz želje ali prepričanja, da bo pod oblastjo proletariata postalo življenje boljše in lepše. Ne, na to niso mislili, niti mogli misliti, saj so videli negativni razvoj vsega življenja v Rusiji. Njihovi napori so pokazali dovolj jasno njihovo zločinsko predrznost potepuha, ki nima ničesar za izgubiti in ki se norčuje iz sveta in ljudi. Kri jih ni plašila. Na dano besedo, na diplomatske akte se jim ni bilo treba ozirati. Postavljali so svoje podpise pod razna listine, katere pa so že v naslednjem trenutku razvrednotili z zasmehovalno potezo ali gesto, kot zasmehuje lopov pred sodnikom svoje lastne prejšnje izpovedbe.

Kakšen globlji smoter, kakšno korist naj bi imelo človeštvo od tega, da so spravili cvetočo Georgijo na beraško palico, da so nosili rdeče zastave upora daleč v deželo in med mohamedanske narode tja do Indije, da so podpirali ljudske upore v Irski in velike stavke v Nemčiji? Nobene koristi nikjer! To ni bilo drugega, kot vznemirjanje, zlobno prepiranje in hujskanje radi reklame. Da je pri tem trpela čast ruskega imena, zato se niso brigali, bilo jim je vseeno. In če je pri tem tekla ruska kri v potokih in se je skozi stoletja nabralo rusko premoženje razsipalo v vse vetrove — kaj jih je to brigalo! Kako da vsa Evropa teh ljudi ni spoznala v pravi luči? Ali pa je morda že sama trepetala pred njimi?

Na čelu komisariata za notranje zadeve je stal Džerdžinski, slaboten, skoro blazen sadist z očmi gazele in z dušo hudiča. Njemu je uspelo zbrati okrog sebe izvržek družbe in ga organizirati v nekaka izredna sodišča. Sledile so dnevno usmrčitve »sovražnikov revolucije« v masah. Grozna je bila pri tem vsa surovost izvršujočih krvnikov; po temnih kletah so si morale žrtve vseh spolov kopati jame za svoje grobove. Nato so jih mučili in končno postrelili na razne rafinirane načine razni »komisarji« lastnoročno — neizogibno navzoče prostitutke pa so jim morale aplavdirati. Na dvoriščih pa so morali med tem ropotati motorji težkih tovornih avtomobilov, da ni bilo slišati strelav.

Neverjetna, fantastična so bila dejanja rdečih rabljev. Še bolj neverjetna pa je bila neskončna ravnodušnost žrtev in neposredno prizadetih gledalcev. Kakor ovce so sklanjali nekdanji mladi, zdravi, močni ljudje in bivši carski oficirji svoje glave pod meč krvnika, nikjer nobenega odpora — povsod samo molk ali preplašeni

kopičenje besed brez pravega sistema. Bohotno se je razvijal nesmiselní futurizem vseh vrst. Toda ravno na tako literaturo so bili najbolj ponosni. Stari učenjaki so pisali o nji čisto resne kritične članke. Preje ne bi tiskali takih izlivov peresa niti pod rubriko »Listnica uredništva«, temveč bi romali enostavno v koš. Toda sedaj, v sovjetski republiki, so se mnogim zelo dopadli. Drzne misli, robata govorica ulice in predvsem zasramovanje vsega lepega in božjega je bilo mikavno kot nov in velik napredek v svobodi.

Mladenci in dekleta se niso mogli dovolj načuditi proizvodom Majakovskega, citirali so verze iz »Demijana bednega« in klonili v spoštovanju pred Aleksandrom Blok. Le-ta jim je bil apostol sovjetske moči. Njegovo pesem »Dvanajst« so ponavljali vsi, čeprav je bila himna vsega umazanega in podlega, kar bi moglo vzbujati v človeku najnižje instinkte.

»A kje je Katja? Mrtva spi in v glavi kroglja ji tiči.
Si srečna Katja? Ne? Hi, hi!
Vlačuga v snegu zdaj leži. —
Nas kliče revolucija,
napada buržoazija!
Naprej, naprej tovariši!«

V teh pesmih se je odražalo vse omalovaževanje novih gospodarjev do Rusije. Ali so bili ti ljudje sploh kdaj Rusi? Ali so znoreli v splošnem vrtincu revolucije?

»Hej tovariši! Zgrabí puško
streljaj v »sveto domovino«!
Dobro meri, da zadeneš
jo naravnost v zadnjo plat!
Drugi molijo na križ —
mi brez križa srečni smo!«

(Konec prihodnjič.)